

Bibliografia

KSIĄŻKI EKONOMICZNO-ROLNICZE

BERLIK A.: Dobra publiczne na obszarach wiejskich jako czynnik działalności agroturystycznej na Pomorzu Zachodnim. – PWN S.A., Warszawa 2015, 240 s.

Dotychczas w literaturze przedmiotu nie analizowano zjawiska dóbr publicznych w kontekście agroturystyki, tymczasem zrównoważony rozwój obszarów wiejskich wymaga wprowadzenia strategicznego, ekologicznego myślenia o rynku agroturystycznym. Rozwój tej działalności gospodarczej uwarunkowany jest występowaniem dóbr publicznych takich jak walory środowiska naturalnego, jakość krajobrazu, jakość terenu, atrakcyjnych pod względem przydatności rekreacyjno-turystycznej. Powstają zatem pytania o rolę dóbr publicznych w rozwoju społeczno-gospodarczym, beneficjentów korzyści z istnienia tych dóbr oraz możliwości ich oceny jako czynników prorozwojowych, a także o źródła finansowania.

Autorka monografii jako główne zadanie postawiła sobie określenie wpływu oddziaływania dóbr publicznych na rozwój gospodarstw agroturystycznych. W tym celu zdefiniowała i wyceniła dobra publiczne dostarczane przez obszary wiejskie agroturystyce. Rozpoznała zależności pomiędzy atrakcyjnością Pomorza Zachodniego a wyceną dóbr publicznych. Określiła zależności między potencjałem ekonomicznym a syntetyczną miarą atrakcyjności gmin, w których prowadziła badania. Ustaliła wpływ dóbr publicznych na wielkość dochodu gospodarstw agroturystycznych i gmin. Studia literaturowe, analiza obszernych danych statystycznych i badania empiryczne przeprowadzone w gminach województwa zachodniopomorskiego pozwoliły na potwierdzenie postawionych w pracy hipotez badawczych: rozwój agroturystyki jest zdeterminowany występowaniem dóbr publicznych; rozwój funkcji turystycznej gospodarstw rolnych prowadzi do ograniczenia działalności rolniczej; dobra publiczne dostarczane przez obszary wiejskie i rolnictwo podlegają waloryzacji rynkowej poprzez wpływ na dochody gospodarstw rolnych i gmin. (M.M.)

CYREK P., GRZYBEK M., MAKARSKI S.: **Kreowanie jakości handlowej artykułów żywnościowych.** – Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2016, 200 s.

Rosnący poziom dobrobytu społecznego wpływa na zmiany zachowań zakupowych klientów, którzy coraz większą wagę przywiązują do jakości nabywanych produktów. Wymiar jakościowy nabiera znaczenia także w sferze produkcji oraz wymiany handlowej na wszystkich szczeblach obrotu towarowego. W przypadku artykułów żywnościowych jakość ma szczególne znaczenie ze względu na zaspokajanie podstawowych potrzeb fizjologicznych oraz wpływ na zdrowie i witalność życiową. Kreacja jakości handlowej artykułów żywnościowych polega na zapewnieniu żywności o pożądanym cechach fizykochemicznych, w tym produktów ekologicznych, oraz właściwego poziomu jakości handlu hurtowego i obrotu detalicznego. W obrocie hurtowym chodzi o właściwe ukształtowanie warunków organizacyjno-technicznych do masowej dystrybucji zapewniającej utrzymanie walorów jakościowych żywności, a w handlu detalicznym o zapewnienie oferty asortymentowej dopasowanej do preferencji konsumentów, dostarczenie jej do placówki handlowej o optymalnym formacie i gwarancję satysfakcji w przypadku reklamowania.

W publikacji zaprezentowano wyniki badań nad procesami kreowania jakości handlowej żywności, których skutki rynkowe odzwierciedlają zachowania zakupowe konsumentów z województwa podkarpackiego. Analizy dokonano w oparciu o studia literaturowe, dane statystyczne i badania empiryczne prowadzone wśród klientów i przedsiębiorców funkcjonujących w ramach PCH Agrohurt S.A. na przełomie 2013 i 2014 roku. Województwo podkarpackie wybrano do badań ze względu na specyficzne potrzeby konsumentów (wynikające z niskiego poziomu dochodów) oraz walory środowiskowe predystynujące region do rozwoju rolnictwa ekologicznego. (M.M.)

CZYŻEWSKI A., GUTH M.: **Zróżnicowanie produkcji mleka w makroregionach Unii Europejskiej z wyróżnieniem Polski.** – PWN S.A., Warszawa 2016, 281 s.

Sektor mleczarski należy do najważniejszych gałęzi gospodarki żywnościowej zarówno w skali światowej jak i europejskiej oraz polskiej. W przypadku rynku mleka UE, którego badania mają ogromne znaczenie dla określenia siły konkurencyjnej poszczególnych państw, najważniejszymi czynnikami determinującymi przekształcenia są wzrost konkurencyjności na rynkach światowych, rosnące znaczenie skali produkcji, dywersyfikacja produktów i nasilające się tendencje koncentracji w przemyśle mleczarskim. Analizy regionalnego zróżnicowania produkcji mleka w krajach UE nie są powszechne, w przeciwieństwie do łatwo dostępnych danych o wielkości produkcji, cenach, pogłowie krów i ich wydajności. Lukę tę wypełnili autorzy publikacji, którzy wykorzystując dane FADN, International Dairy Federation, Eurostat, Banku Światowego, FAO, IERiGŻ-PIB oraz wyniki badań własnych, określili czynniki decydujące o zróżnicowaniu produkcji mleka w makroregionach UE.

Dla realizacji tego celu porównano sektory mleczarskie w krajach unijnych i określono pozycję mleczarstwa UE na tle globalnym, przedstawiono także znaczenie instrumentów i regulacji WPR oraz kierunków jej zmian na rynku mleka. Omawiając podobieństwa między poszczególnymi makroregionami pod względem produkcji mleka, analizowano wpływ skali i efektywności produkcji na zmienność determinantów produkcji mleka w makroregionach UE. Autorzy określili również perspektywy rozwoju produkcji mleka w UE i w Polsce po likwidacji w 2015 r. kwot mlecznych, wskazując kierunki zmian w strukturze produkcji polskich makroregionów, których celem jest poprawa konkurencyjności. Zdaniem autorów, rynek mleka może się w przyszłości rozwijać, ale konieczne jest wsparcie z budżetu w przypadku spadku cen poniżej poziomu opłacalności produkcji, umiejętność zarządzania ryzykiem cenowym oraz realizacja umów między dostawcami i odbiorcami. (M.M.)

STĘPIEŃ S.: Cykl świński w świetle zmian na globalnym rynku żywca wieprzowego. – PWN S.A., Warszawa 2015, 300 s.

Wahania cykliczne produkcji i cen są w rolnictwie znacznie częstsze niż w innych działach gospodarki. Wynika to z czynników przyrodniczo-klimatycznych oraz specyficznych cech ekonomicznych produkcji rolnej. Swoistym mechanizmem wahań koniunkturalnych charakteryzuje się rynek mięsa wieprzowego, a cykl świński jest jednym z lepiej rozpoznanych i opisanych w literaturze. Autor monografii podjął się udowodnienia, że cykl świński jest nadal obecny w gospodarce światowej, mimo że zmianie uległy jego cechy i związki pomiędzy poszczególnymi czynnikami. W tym celu określił tendencje w zakresie zmian podaży i cen żywca wieprzowego na świecie i w wybranych krajach, wyznaczył też zbieżności i rozbieżności cyklu świńskiego w skali globalnej i na poziomie rynków krajowych oraz pomiędzy państwami. Chiny, USA, Niemcy, Hiszpania, Francja, Dania, Polska, Holandia, Belgia, Rosja, Brazylia i Włochy produkują łącznie 90% światowego wolumenu wieprzowiny, wykazują wysoki popyt na to mięso, mają bardzo duży udział w międzynarodowym handlu.

Autor omówił także specyfikę wahań cyklicznych na tle zmian koniunkturalnych w gospodarce. Prezentując klasyczne i współczesne koncepcje cyklu świńskiego, ocenił zjawisko w skali globalnej oraz krajowej, wskazał również możliwe strategie ograniczania skutków wahań cyklicznych na rynku żywca wieprzowego. Analiza literatury i danych empirycznych pozwoliła potwierdzić hipotezę, że cykl świński jest cechą typową także dla gospodarki współczesnej, a interwencjonizm państwowy i rozwój instytucji rynkowych jedynie złagodziły jego skutki. (M.M.)

Oprac. M.M.

ARTYKUŁY EKONOMICZNO-ROLNICZE

BOCZAR P.: **Znaczenie gospodarcze soi oraz możliwości rozwoju jej produkcji w Polsce.** – Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie Problemy Rolnictwa Światowego 2016, t. 16, z. 3, s. 35-48.

Soja jest jedną z najstarszych i najwartościowszych roślin uprawnych na świecie. Jej nasiona są bogate w białko, tłuszcz, lecytynę, witaminy i sole mineralne. Przede wszystkim stanowią surowiec do produkcji oleju sojowego i śruty poekstrakcyjnej, ale także substytutów mięsa i mleka oraz innych produktów spożywczych.

W artykule omówiono znaczenie gospodarcze soi oraz wskazano wybrane czynniki decydujące o możliwości rozszerzenia jej produkcji w Polsce. Przedstawiono dane dotyczące produkcji, eksportu, importu, zużycia surowców i śrut oleistych na świecie i w Polsce w latach 2004-2015, plonowania nasion i białka soi na tle innych roślin strączkowych oraz koszty i dochody uzyskane z jej uprawy. W przyszłości produkcja soi może mieć w Polsce znaczenie podobne jak w chwili obecnej uprawa kukurydzy na nasiona. Powinna stanowić uzupełnienie dla rodzimej produkcji białka roślinnego, ale dla osiągnięcia tego celu potrzebne są dalsze prace badawcze nad doskonaleniem technologii produkcji i poprawą obrotu nasionami, co przyczyni się do zwiększenia opłacalności produkcji. (M.M.)

BREUSTEDT G., LATA CZ-LOHMANN U., STOE WNAU A.: **Präferenzen deutscher Zuckerrübenbauern für die Gestaltung von Lieferverträgen nach dem Wegfall der Zuckerquote** (Preferencje niemieckich plantatorów buraków cukrowych w zakresie negocjacji umów kontraktacyjnych po likwidacji kwot produkcji cukru). – Berichte über Lnadwirtschaft 2016, vol. 94, nr 3, <http://buel.bmel.de>.

Autorzy artykułu analizują preferencje plantatorów buraków cukrowych w Północno-wschodnich Niemczech w zakresie negocjacji umów kontraktacyjnych po likwidacji kwot produkcji cukru. Badania prowadzono wiosną 2015 r. na grupie 213 rolników, z wykorzystaniem statystycznej metody dyskretnego wyboru. Wyniki badań wykazały, że największy wpływ na zawieranie umów kontraktacyjnych i kontynuowanie uprawy ma bazowa cena buraków cukrowych. Mniejsze, ale również istotne znaczenie dla plantatorów, ma udział w podziale zysku przemysłu cukrowni-

czego oraz korzystne zapisy w umowach kontraktacyjnych (np. dotyczące kosztów transportu surowca). Gotowość rolników do uprawy buraków cukrowych, podobnie jak kukurydzy do produkcji biogazu czy też rzepaku, jest silnie uzależniona od rentowności. Niskie ceny buraków cukrowych w przyszłości nie gwarantują utrzymania uprawy na obecnym poziomie. (P.S.)

COLEN L., GOMEZ Y., PALOMA S., LATA CZ-LOHMANN U., LEFEBVRE M., PREGET R., THOYER S.: **Economic experiments as a tool for agricultural policy evaluation: insights from the European** (Eksperymenty jako instrument ewaluacji polityki rolnej w świetle europejskiej WPR). – Canadian Journal of Agricultural Economics 2016, vol. 64, s. 667-694, DOI: 10.1111/cjag.12107.

Ewaluacja stała się powszechną praktyką oceny podejmowanych działań przez różne organy administracji publicznej. Doskonalone są narzędzia i sposoby jej prowadzenia. Nowym rozwiązaniem metodologicznym w badaniach ewaluacyjnych jest eksperyment ekonomiczny. Jego podstawową cechą jest bazowanie na danych uzyskanych w sytuacjach kontrolowanych przez badacza, z udziałem losowo dobranych uczestników poddanych działaniom danego bodźca oraz grupy kontrolnej. Eksperyment służy rozpoznaniu zjawiska wpływu i przyczynowości, a także daje możliwość powtarzania badań w innych kontekstach z udziałem różnych uczestników.

Autorzy analizują możliwości wykorzystywania eksperymentów ekonomicznych dla potrzeb oceny polityki rolnej, a w szczególności WPR UE. Większość przeprowadzanych dotąd ewaluacji instrumentów WPR oparta była na standardowych narzędziach w postaci modeli symulacyjnych gospodarstwa i rynku, analizach statystycznych i ekonometrycznych, danych ankietowych oraz metodach jakościowych (wywiady indywidualne, grupowe, konsultacje publiczne z wykorzystaniem internetu). Zdaniem autorów, ewolucja WPR, jaka dokonała się w ostatnich latach, wymaga nowych sposobów pomiaru jej celowości, efektywności czy skuteczności. Wnioski sformułowane podczas warsztatów z udziałem ekspertów, naukowców oraz przedstawicieli Komisji Europejskiej uprawniają do rekomendowania wprowadzenia metody eksperymentu ekonomicznego do zestawu narzędzi ewaluacyjnych WPR. W artykule przytoczono przykłady wykorzystania różnych rodzajów eksperymentów w ewaluacji instrumentów polityki rolnej i wiejskiej: eksperymenty wyborów dyskretnych, eksperyment laboratoryjny i terenowy oraz losowe grupy kontrolne. (M.D.)

CZYŻEWSKI B., MATUSZCZAK A.: **Interwencjonizm rolny: pogoń za rentą a wybór polityczny lub korygowanie rynku.** – *Ekonomista* 2016, nr 5, s. 674-703.

Pojęcie *rent-seeking* oznacza pogoń za rentą, a polega na dążeniu przez podmioty gospodarcze do uzyskania korzyści przez wywieranie wpływu na otoczenie instytucjonalne. Można uznać, że renta polityczna występuje jako transfer dochodów od jednych podmiotów do innych, co obywateli się dzięki instrumentom polityki, a nie rynku. Powszechnie uważa się, że interwencjonizm rolny jest wypłacaniem rent politycznych na rzecz rolników.

Autorzy artykułu są zdania, że koncepcja renty politycznej znana z teorii „rent-seeking” nie jest adekwatna do oceny polityki rolnej. Uznanie całości dotacji do rolnictwa za rentę polityczną jest nieuzasadnione, ponieważ część z nich stanowią płatności za dobra publiczne lub rekompensatę za niedoskonałości rynku. Autorzy przedstawiają metodologię pomiaru tych wielkości oraz przeprowadzają analizę alokacji „czystych” rent politycznych w WPR. Na podstawie danych europejskiego FADN z lat 2005-2012 oszacowana „czysta renta polityczna” dla UE-27 ogółem jest o ponad 40% niższa niż wsparcie obliczone według powszechnie stosowanego wskaźnika PSE. (M.M.)

HAKELIUS K., HANSSON H.: **Measuring changes in farmers' attitudes to agricultural cooperatives: evidence from swedish agriculture 1993-2013** (Ocena zmian w postawach rolników wobec spółdzielni rolniczych na przykładzie szwedzkiego rolnictwa w latach 1993-2013). – *Agribusiness* 2016, vol. 32, nr 4, s. 531-546, DOI: 10.1002/agr.21464.

W sektorze rolno-spożywczym znaczna część podmiotów zorganizowana jest w formie spółdzielni, których członkami i jednocześnie właścicielami zasobów są rolnicy. Ważnym czynnikiem sprawnego funkcjonowania tych organizacji jest umiejętność współpracy, a obecnie w związku ze zmianami kulturowymi polegającymi m.in. na upowszechnieniu się postaw indywidualnych, proces współdziałania w ramach wspólnych przedsięwzięć biznesowych napotyka na poważne bariery. Skuteczne zarządzanie wymaga zatem rozpoznania przez osoby zarządzające oczekiwań, wartości i celów członków spółdzielni rolniczych.

Artykuł prezentuje ocenę zmian postaw rolników w stosunku do spółdzielni rolniczych. Badania bazowały na unikalnym zbiorze danych z lat 1993-2013, a wykorzystano w nich model behawioralny oparty na teoriach psychologicznych i psychometrycznych. Analiza udokumentowała, że rozpatrywane postawy rolników miały dwa zasadnicze i niezmiennie wymiary. Jeden określono mianem „zaangażowania”, a drugi zdefiniowano jako „zaufanie”. Z ustaleń wynika ponadto, że siła obu postaw zwiększyła się. Zdaniem autorów, uzyskane rezultaty mogą być wykorzystane przy kształtowaniu polityki rolnej, ponieważ znajomość ocen i odniesień do spółdzielni wśród producentów rolnych stanowi ważny wyznacznik możliwości rozwoju tej formy organizacyjnej sektora. (M.D.)

JUSZCZYK S., GOŁASA P., WYSOKIŃSKI M.: **Redystrybucja rolna Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej – przesłanki teoretyczne i rezultaty.** – *Ekonomista* 2016, nr 5, s. 704-726.

Autorzy artykułu w teoretycznej jego części omawiają uwarunkowania funkcji redystrybucyjnej systemu finansowego wobec rolnictwa oraz przesłanki ingerencji państwa w mechanizm rynkowy na rynkach rolnych i oddziaływanie interwencjonizmu na poziom dochodów gospodarstw rolnych. W części empirycznej, wykorzystując dane polskiego FADN z lat 2004-2012, przedstawiają analizę wpływu transferów finansowych z UE na rozkład dochodów gospodarstw rolnych. Dzięki redystrybucyjnej funkcji transferów publicznych dokonywanych w ramach WPR zróżnicowanie dochodów rolników zmniejsza się, ale nadal jest większe niż reszty społeczeństwa. Luka dochodowa między rolnictwem a pozostałymi działami gospodarki pozostaje wciąż duża. (M.M.)

KITA K.: **Międzynarodowa pozycja konkurencyjna polskich artykułów rolno-spożywczych na rynkach wybranych krajów azjatyckich – stan i perspektywy.** – *Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie Problemy Rolnictwa Światowego* 2016, t. 16, z. 3, s. 153-166.

Zmiany, które zaszły w modelu konsumpcji żywności w państwach azjatyckich oraz chłonność ryków wewnętrznych tych krajów sprawiają, że dla polskich producentów i eksporterów żywności stają się one atrakcyjnymi rynkami zbytu. Chiny są obecnie największym zaraz po USA partnerem handlowym UE, ważne miejsce zajmują także Japonia i Korea Południowa. Tylko z Koreą Unia ma podpisaną umowę o strefie wolnego handlu, natomiast z Chinami i Japonią obowiązują porozumienia GATT/WTO.

W artykule określono znaczenie wymienionych państw azjatyckich w polskim handlu artykułami rolno-spożywczymi oraz zbadano potencjalne skutki liberalizacji tego handlu dla pozycji konkurencyjnej wybranych produktów. Autor zastosował ujęcie *ext post* oraz *ex ante* i wykorzystał celowo dobrany zestaw ilościowych mierników międzynarodowej pozycji konkurencyjnej oraz prognozy sporządzone za pomocą modelu równowagi ogólnej GTAP. Stwierdził, że rynki azjatyckie są atrakcyjnymi rynkami zbytu dla polskich produktów pochodzenia zwierzęcego, a w perspektywie krótkookresowej, bez względu na stopień zliberalizowania handlu rolnego, pozycja tych artykułów zostanie utrzymana. (M.M.)

LUNDSTORM S.M.: **When is a good time to raise the minimum wage?** (Kiedy jest dobry czas na podniesienie płacy minimalnej?). – *Contemporary Economic Policy* 2017, vol. 35, nr 1, s. 29-52, DOI:10.1111/coep.12169.

Płaca minimalna jest powszechnie stosowanym narzędziem redystrybucji dochodów. Z punktu widzenia polityki gospodarczej istotne jest rozpoznanie efektywnych sposobów wykorzystania tego instrumentu. Autor artykułu badał skuteczność polityki płacy minimalnej w USA w latach 1990-2014. Wykorzystując statyczne metody symulacyjne doszedł do wniosku, iż skuteczność zakładanego celu płacy minimalnej znajduje się obecnie na poziomie bliskim maksymalnemu notowanemu w ciągu minionych 25 lat, mierzonemu jako ogólny pieniężny zysk podniesienia tej płacy o 12%. Z przeprowadzonych analiz wynika, że 16,8% wzrostu płacy minimalnej trafiło do pracowników będących w ubóstwie. Wartość ta przekraczała najmniejszy zakładany cel roczny płacy minimalnej o 4,7 pp. i osiągała poziom o 0,6 pp. niższy od poziomu maksymalnego.

Autor stwierdził istnienie silnego i istotnego statystycznie związku między skutecznością założonego celu płacy minimalnej a realną płacą minimalną. Można zatem wnioskować, że z punktu widzenia skuteczności, płacę minimalną należy podnosić w sytuacji, gdy jest ona już wysoka. Można przypuszczać, że płaca minimalna ma większy wpływ na wzrost zatrudnienia biednych, niskowyzkwalifikowanych osób niż na zwiększenie zatrudnienia pracowników niskowyzkwalifikowanych, ale nie znajdujących się w ubóstwie. Zdaniem autora, przytoczone rezultaty świadczą na korzyść wprowadzenia indeksowanej płacy minimalnej, ale narzędzie to pozostaje niedoskonałym środkiem ograniczania zjawiska ubóstwa. (M.D.)

MADSEN J.B., RABIUL ISLAM M.R.: **Exploring the widening food gap: an international perspective** (Analiza poszerzającej się luki żywnościowej: perspektywa międzynarodowa) — *Agricultural Economics* 2016, vol. 47, s. 645-659, DOI: 10.1111/agec.12262.

W ostatniej dekadzie względnie długi trend spadku światowych cen żywności uległ odwróceniu. Przyczyniły się do tego m.in.: wzrost liczby ludności, ograniczenie powierzchni uprawianej ziemi, erozja i pustyńnienie gruntów, a także zmiany klimatyczne. Mimo postępu technologicznego, organizacyjnego i biologicznego w rolnictwie, nie odnotowano wzrostu produktywności ziemi. Pojawia się zatem pytanie o możliwość złagodzenia wzrostu realnych cen żywności poprzez prowadzenie prac badawczo-rozwojowych w rolnictwie oraz inwestowanie w majątek trwały.

W artykule analizowano wpływ inwestycji w sektor badań i rozwoju oraz w zasoby kapitału trwałego na produktywność ziemi rolniczej w latach 1961-2012. Badania dotyczyły dziewięćdziesięciu krajów rozwiniętych i rozwijających się. Wyniki udokumentowały wysokie społeczne stopy zwrotu netto z inwestycji w wymienione obszary, wynosiły one odpowiednio 73 i 9%. Przeprowadzone analizy wska-

zują, iż zwiększone nakłady na badania i rozwój oraz na kapitał trwały przyczyniały się do ograniczenia wzrostu cen żywności, napędzanego przez globalne procesy demograficzne, przyrodnicze i klimatyczne. Zdaniem autorów, wszystkie kraje powinny zwiększyć nakłady na B+R w rolnictwie. W przypadku krajów rozwijających się wzrost produktywności ziemi może być skutecznie wywołany poszerzeniem skali nakładów kapitałowych, nawożenia i zwiększenia dbałości o grunty rolne. Osiągnięcie tych celów wymaga zwiększenia pomocy finansowej dla państw ubogich. Niezbędne działania, polegające na uporządkowaniu spraw własności ziemi, a także wprowadzeniu zachęt do inwestowania przez producentów rolnych, powinny być jednocześnie podjęte przez tamtejsze rządy. (M.D.)

SAURE P.: **Time-intensive r&d and unbalanced trade** (Czasochłonne przedsięwzięcia badawczo-rozwojowe a nierównowaga handlowa). – *European Economic Review* 2017, vol. 91, s. 229-244, <http://dx.doi.org/10.1016/j.euroecorev.2016.10.001>.

Artykuł porusza problem mechanizmu generującego nowe nierównowagi na rynkach światowych. Autor opisał model ogólnej równowagi handlowej dla dwóch państw, z których jedno wykazuje przewagę komparatywną w sektorze charakteryzującym się przewidywanym i gwałtownym zwiększeniem popytu oraz wysokimi początkowymi nakładami na badania i rozwój. Model zakłada, że finansowanie kosztów prac badawczo-rozwojowych ze środków zagranicznych generuje napływ kapitałów oddziałujących na rozwój tych przedsięwzięć. Oznacza to jednocześnie, że rośnie deficyt handlowy państwa, a w późniejszych okresach spodziewany jest odpływ kapitałów.

Obserwowane są również efekty inwestycji w sektor badań i rozwoju, a także notuje się nadwyżkę w bilansie handlowym. W rozważanym modelu rozwój analizowanego sektora nie przyczynia się do zróżnicowania wzrostu gospodarczego między krajami, co zwykle postrzegane jest jako czynnik destabilizujący relacje ekonomiczne.

Zdaniem autora, dobrą ilustracją opisanego mechanizmu jest przykład szwajcarskiej nadwyżki handlowej, która osiągnęła rekordowy poziom w latach 2010-2014, dzięki wynikom przemysłu farmaceutycznego w eksporcie. Sformułowany model został skalibrowany do szwajcarskiej branży farmaceutycznej, ponieważ kraj ten cechuje silna przewaga komparatywna w przemyśle farmaceutycznym, a poza tym branża ta w ostatnich latach rozwijała się dynamicznie, m.in. za sprawą inwestycji w prace badawcze. (M.D.)

WÜSTERMANN R.P., CAGLAR D.: **Die risikoadäquate Umsetzung von Marketingstrategien für Milcherzeuger** (Zarządzanie ryzykiem w strategiach marketingowych producentów mleka). – Berichte über Lnadwirtschaft 2016, vol. 94, nr 3, <http://buel.bmel.de>.

Po likwidacji kwot mlecznych w kwietniu 2015 r. ceny mleka surowego są silnie skorelowane z globalnymi trendami na rynku mleka i produktów mleczarskich. Warunkiem długookresowego utrzymania się na rynku mleka w warunkach silnej konkurencji jest minimalizowanie wszelkiego ryzyka, które może niekorzystnie wpływać na sytuację ekonomiczno-finansową gospodarstwa produkującego mleko.

Autorzy artykułu analizują, w jaki sposób kierownicy gospodarstw określają swoje strategie marketingowe (np. dywersyfikacja produkcji), aby minimalizować ryzyko gospodarowania. Wybór adekwatnej do ryzyka strategii marketingowej jest subiektywnym wyborem kierownika gospodarstwa w kontekście oczekiwanego wyniku finansowego z działalności gospodarczej. (P.S.)

Oprac. Zespół